

Ekonomické aspekty pěstění lesů

přednáška v rámci předmětu: Polyfunkční pěstění lesů
(studijní program lesní inženýrství)

Ing. Vlastimil Vala, CSc.

Ústav lesnické a dřevařské ekonomiky a politiky LDF

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Obsah

- Úvod
- Ekonomické otázky polyfunkčního pěstění lesů
- Rozhodovací a hodnotící kritéria
- Specifičnost ekonomiky polyfunkčního pěstění lesů
- Postupy hodnocení ekonomických aspektů pěstební činnosti
  - Jednoduché postupy
  - Komplexní postupy
- Souhrn
- Závěr

Úvod

Podle sylabu předmětu Polyfunkční pěstění lesů
je cílem výuky **dosažení znalostí:**

plánování, realizace a kontroly veškerých pěstebních
opatření na úseku:

obnovy, výchovy, obmýetí, převodů a přeměn lesních
porostů

**pro zajištění produkčních a mimoprodukčních
funkcí lesů při respektování přírodních podmínek.**

Úvod

Poznatky polyfunkčního pěstění lesů jsou prostředkem k dosažení hospodářských cílů vlastníka lesů (produkční funkce) a společnosti (mimoprodukční funkce).

Plánování, realizace a kontrola veškerých pěstebních opatření na úseku obnovy, výchovy, obmýtí, převodů a přeměn lesních porostů má svoji ekonomickou stránku-

ekonomický aspekt.

Ekonomické otázky polyfunkčního pěstění lesů

Tradiční ekonomické otázky co budeme vyrábět, jak to budeme vyrábět a pro koho to budeme vyrábět v případě polyfunkčního pěstění lesů modifikujeme na otázky:

Ekonomické otázky polyfunkčního pěstění lesu

Jaké dřeviny budeme pěstovat, jak budeme porosty vychovávat, jaké hospodářské způsoby a tvary budeme používat, komu bude určena produkce dřeva a nedřevních produktů, jaké ekosystémové a společenské služby bude požadovat společnost a jak bude řešena náhrada za jejich plnění.

Ekonomické otázky polyfunkčního pěstění lesů

V praxi to znamená, že při polyfunkčním pěstění lesů hodnotíme dosažené polyfunkční výsledky, efekty pěstebních postupů v poměru k vynaloženým vstupům, nákladům.

Důležité je hodnocení celého procesu pěstění lesů v celku, zda zvolené pěstební postupy jsou v souladu s celkovými hospodářskými zájmy vlastníků lesů a společnosti.

To je specifičnost ekonomiky polyfunkčního pěstění lesů.

Ekonomické otázky polyfunkčního pěstění lesů

To vše dnes lesník řeší v kontextu predikovaných klimatických změn a narůstajícími požadavky společnosti na plnění mimoprodukčních funkcí. V souladu s těmito cíli se potřebuje lesník rozhodovat v běžné provozní praxi o správné ekonomicky efektivní variantě dílčích postupů lesnických činností, směřujících ke splnění cílů vlastníků lesů a společnosti.

Bez nadsázky lze říci, že doposud nebyl lesník nucen respektovat tak složité požadavky.

Rozhodovací a hodnotící kritéria

Vůdčím dnes všeobecně uznávaným principem je: trvale udržitelné lesnické hospodaření.

Jde o správu a využívání lesů a lesní půdy takovým způsobem a v takovém rozsahu, které zachovávají jejich biodiverzitu, produkční schopnost a regenerační kapacitu, vitalitu a schopnost plnit v současnosti a budoucnosti odpovídající ekologické a ekonomické a sociální funkce na místní, národní a globální úrovni a které tím nepoškozují ostatní ekosystémy.

Rozhodovací a hodnotící kritéria

Naplnění principu trvale udržitelného hospodaření v praxi znamená zohlednit a hledat optimální poměr těchto stránek polyfunkčního pěstění lesů:

Ekonomické

Ekologické, environmentální

Sociální

Rozhodovací a hodnotící kritéria

Ekonomické kritérium

Jde o polyfunkční pěstění lesů pro tržně realizovatelnou produkci dříví, ostatních nedřevních produktů nebo pro ekosystémovou případně společenskou tržně realizovatelnou službu.

Rozhodujícími zájmy vlastníka jsou:

náklady, výnosy, hospodářský výsledek, zisk.

Rozhodovací a hodnotící kritéria

Ekologické kritérium

Ekologické případně environmentální kritérium

Jde o polyfunkční pěstování lesů pro účely ekosystémové případně společenské služby které jsou poskytovány jako kladné externality.

Rozhodovací a hodnotící kritéria

Sociální kritérium

Jde o respektování podmínek pro postavení pracovníků v tomto procesu, případně služby pro občany, jejich zdraví, kvalitu jejich života.

Specifičnost ekonomiky polyfunkčního pěstění lesů

Obtížná souměřitelnost mezi vynaloženými náklady na dosažení polyfunkčních pěstebních cílů a skutečně dosaženými polyfunkčními efekty, které se dostavují až v dlouhodobém časovém horizontu. Dalším důležitým momentem je skutečnost, že se v dlouhodobém horizontu života lesa mění pořadí a naléhavost cílů momentálních a budoucích potřeb vlastníků lesů a požadavků společnosti.

Specifičnost ekonomiky polyfunkčního pěstění lesů

Obtížná souměřitelnost mezi vynaloženými náklady na dosažení pěstebních cílů a skutečně dosaženými efekty, které se dostavují až v dlouhodobém časovém horizontu způsobují, že pěstební opatření mají charakter investice a tomu je nutné i podřizovat hodnocení ekonomiky pěstební činnosti. Objektivní zvláštnosti lesní výroby omezují použití ekonomických schémat z jiných odvětví.

Specifičnost lesního hospodářství vyvolává nutnost zpracování vlastních ekonomických zásad.

Postupy hodnocení ekonomických aspektů pěstební činnosti

Lze je rozdělit na dvě skupiny:

- Jednoduché postupy
- Komplexní postupy

Jednoduché postupy

Jednoduché postupy

Patří k nejčastějším ekonomickým hodnocením pěstění lesů.

Při těchto postupech neřešíme volbu dlouhodobých cílů.

Řešíme volbu konkrétních variant technologických postupů pěstební činnosti.

Jednoduché postupy

Zpravidla relativně porovnáváme nákladovost variant pěstebních postupů, včetně volených technologických postupů obnovy porostů, ochrany mladých lesních porostů, výchovy porostů, výchovných těžeb, mýtních těžeb, ochrany lesa atd.

Varianty porovnáváme včetně důsledků na předcházejících nebo následujících operacích.

Jednoduché postupy

Předpokládáme, že dosažený efekt je stejný, ale s různými náklady.

Zpravidla vystačíme s porovnáním hospodárnosti, to je nákladů na dosažený efekt.

Jednoduché postupy

Srovnávají se také jednotlivé varianty v návaznosti na ekonomiku předcházejících nebo následujících operace.

Posuzované efekty a náklady jsou zpravidla vzájemně obtížně souměřitelné.

Prakticky každou lesnickou pěstební činnost lze provést v různých variantách. Těch je velké množství

Jednoduché postupy

- Varianty úklidu klestu s ponecháním na pasece nebo jeho spálením či prodejem.
- Varianty přípravy půdy pro zalesnění a následné obnovy.
- Varianty způsobu zalesnění, mechanizované, ruční, jamka, sazeč, velikost a typ sadebního materiálu.
- Varianty způsobů mechanické a chemické ochrany proti buření.
- Varianty způsobů ochrany proti zvěři, oplocenka, nátěr repelenty, individuální ochrana.
- Varianty výchovy mladých lesních porostů, způsobů výběru.

Komplexní postupy

- Při těchto postupech do hodnocení kromě efektů a nákladů dílčích pěstebních opatření již zahrnujeme komplexní náklady a efekty celé lesní výroby, včetně výnosů z prodeje vytěženého dříví
- Při těchto postupech je účelné, pokud porovnáváme postupy, které se od sebe liší dobou provádění, vzít v úvahu faktor času.

Komplexní postupy

- Zde už je třeba používat složité, takzvané dynamické postupy hodnocení efektivnosti zvolených postupů.
- Jako příklad lze uvést přístup k hodnocení ekonomické efektivnosti výchovných těžeb:

Komplexní postupy

Provedená výchovná těžba může být z pohledu krátkodobého ztrátová.

Zde je nutné si uvědomit cíle výchovy. Cílem a tedy efektem je stabilita, produkce a biodiverzita vychovávaného porostů. Konečné sklizně efektů se dočkáme při obnově takového porostu.

Komplexní postupy

Tradičním komplexním problémem je hodnocení ekonomických aspektů přírodě blízkých způsobů hospodaření ve srovnání s pasečnými způsoby.

V těchto případech je vhodné si kvalifikovaně navrhnout dlouhodobý projekt a tento řádně ekonomicky vyhodnotit.

To je důležité v těch přírodních podmínkách, které nejsou pro tyto způsoby hospodaření příznivé, a ekonomický efekt není zcela zřetelný.

Komplexní postupy

Na lesních majetcích, kde se daří přirozené obnově, je tato využívána s ohledem na ekonomickou výhodnost. Jde zde zejména o úspory v obnově, náhradou zalesnění přirozenou obnovou z náletu dřevin. Zde je důležitá dřevina a kvalita mateřského porostu, které jsou zárukou produkce budoucího porostu.

Komplexní postupy

Na lesních majetcích, kde se daří přirozené obnově, je tato využívána s ohledem na ekonomickou výhodnost. Jde zde zejména o úspory v obnově, náhradou zalesnění přirozenou obnovou z náletu dřevin. Zde je důležitá dřevina a kvalita mateřského porostu, které jsou zárukou produkce budoucího porostu.

Komplexní postupy

Komplexní postupy hodnocení ekonomických aspektů pěstění lesů jsou velmi důležité, je jimi nutné posuzovat lesnické dlouhodobé cíle.

K těm může patřit:

Komplexní postupy

- Volba cílového zastoupení dřevin při obnově porostu.
- Volba obnovy a výchovy porostu.
- Volba obmýtí.
- Volba přírodě blízkých způsobů hospodaření.
- Volba a zdůvodnění optimálního podílu MZD.
- Zavádění intenzifikačních faktorů – introdukované dřeviny, šlechtěné dřeviny.
- Respektování faktorů snižujících produkci – ponechání lesů samovolnému vývoji, požadavky ochrany přírody.
- Zvyšování jakosti produkce – vyvětňování.
- Hodnocení škod zvěří a mechanizací.

Souhrn

Polyfunkční pěstění lesů jako soubor nástrojů vlastníka lesů k dosažení jeho hospodářských ekonomických zájmů a plnění požadavků společnosti. Posuzovat ekonomickou stránku polyfunkčního pěstění lesů je jeho nezbytnou součástí. Všechna pěstební opatření a postupy by měla být podložena znalostí ekonomických efektů a nákladů. K tomu slouží metodické postupy hodnocení efektivity respektující zvláštnosti lesní výroby.

Souhrn

Praxe zná celou škálu postupů. Lze je rozdělit na jednoduché a komplexní.

Jednoduché postupy zpravidla posuzují varianty jednotlivých operací samostatně nebo v návaznosti na předcházející a následné operace v rámci realizace dlouhodobých záměrů vlastníka. Tyto postupy hodnotí operativní nebo taktická rozhodování.

Komplexní postupy hodnocení efektivity již řeší ekonomiku dlouhodobých záměrů vlastníků lesů, tyto postupy tedy hodnotí strategická rozhodnutí.

Závěr

Uvedené ekonomické aspekty polyfunkčního pěstění lesů jsou jenom nástinem problematiky. Ta je poměrně rozsáhlá a je předmětem studia ekonomiky lesního hospodářství, kde se student v plné šíři seznámí s celou problematikou ekonomiky polyfunkčního pěstění lesů a metodami hodnocení ekonomické efektivnosti v lesním hospodářství.